

Avdelningen för analys
Therese Olmsäter
therese.olmsater@socialstyrelsen.se

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Idéburen välfärd (SOU 2019:56)

Ert diarienummer Fi2019/04187/K

Sammanfattning

Socialstyrelsen delar utredningens utgångspunkt avseende den betydelse idéburna aktörer kan ha för den enskilde, bland annat genom att identifiera, artikulera och möta erfarenheter och behov inom hälso- och sjukvård och social omsorg som offentliga och kommersiella aktörer inte alla gånger förmår fånga upp. Myndigheten instämmer därför i vikten av en mångfald av aktörer i olika driftsformer inom välfärdens olika verksamheter. Myndigheten vill dock understryka att regioner och kommuner alltid har det yttersta ansvaret för att insatser som genomförs enligt HSL, TVL, SoL och LSS är av god kvalitet, oavsett aktör och avtalsform, likväl som i vilken regi verksamheten bedrivs. Detsamma gäller kraven på kompetens och patientsäkerhet.

Socialstyrelsen ger endast synpunkter på de förslag och bedömningar där myndigheten är berörd eller har särskilda kommentarer eller invändningar.

Kap 5 Förslag till en tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden

5.4.3 En definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Socialstyrelsen har inga synpunkter på den definition av idéburna aktörer som föreslås men har vissa kommentarer gällande dess tillämpningsområde, se nedan avsnitt 10.1.

5.4.5 Förslag till förfarande

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att idéburna aktörer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska kunna registrera sig i ett särskilt register. Socialstyrelsen ser att ett sådant register kan vara användbart och stärka analysarbetet på myndigheten.

Socialstyrelsen anser dock att för att ha kontroll över regelefterlevnaden i ett sådant register är det viktigt att tillsynen är aktiv och att registret har aktuella uppgifter. En aktiv tillsyn kan också öka registrets användbarhet, då användning av statistik för ändamål som uppföljning, jämförelser och analys kräver att uppgifterna i registret hålls aktuella.

Kap 9 Utredningens bedömningar och förslag rörande valfrihetssystem

9.2 Information till enskilda

Socialstyrelsen instämmer i förslaget om att det är lämpligt att vid information till enskilda om leverantörer i ett valfrihetssystem lämna information om leverantören är idéburen. Dock bör detta gälla för alla former av leverantörer. I en uppföljning av utbetalade stimulansmedel för valfrihetssystem 2011-2014 konstaterade Socialstyrelsen att enskilda och anhöriga beskriver informationen som förmedlas i samband med val av utförare som alltför likartad och svår att ta till sig (Socialstyrelsen, Stimulansbidrag LOV – Slutrapport 2011-2014, juni 2015). Mot den bakgrunden menar myndigheten att information till anhöriga och enskilda om en utförares/vårdgivares driftsform kan vara en lämplig del i informationen om leverantörer i alla valfrihetssystem.

Kap 10. Andra områden där definitionen av idéburna aktörer kan användas

10.1 Bidragsgivning

Socialstyrelsen ser att det finns anledning att problematisera utredningens bedömning att definitionen av idéburna aktörer kan användas vid bidragsgivning från staten. Socialstyrelsen tillämpar för närvarande 15 stycken statsbidragsförordningar där det i olika förordningar anges att kommuner, regioner, länsstyrelser, föreningar och vissa stiftelser kan ansöka om statsbidrag. Myndigheten anser att det behöver motiveras och klargöras om och i så fall hur definitionen kan användas på det sätt som föreslås då respektive förordning idag anger vilka organisationer i vilka associationsformer som kan ansöka om statsbidrag.

Begreppet ideella organisationer skulle, enligt utredningen, kunna bytas ut mot idéburna aktörer och stödet kunna omfatta en bredare krets. Som exempel anger utredningen förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. Det är en av de förordningar som Socialstyrelsen tillämpar. Enligt förordningen kan statsbidrag beviljas till ideella organisationer som uppfyller förordningens övriga villkor för bidrag. Socialstyrelsen har i sin tillämpning av förordningen inte beviljat stiftelser bidrag. I Ds 2019:7 Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet, sidan 102, anger promemorian också att när det gäller verksamhetsbidraget till riksorganisationerna eller organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse finns enligt nu gällande förordning ingen möjlighet för stiftelser att få del av det bidrag som fördelas enligt förordningen om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. Syftet med den nya förordning som föreslås i promemorian är inte att åstadkomma någon materiell förändring av innehållet. Samtidigt har i senare förordningar om statsbidrag som Socialstyrelsen tillämpar, till exempel förordningen (2019:474) om statsbidrag för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer, myndigheten givits möjlighet att bevilja vissa stiftelser statsbidrag.

En annan aspekt av att byta ut begreppet ideella organisationer i berörda förordningar till idéburna aktörer är att det på så vis skulle omfatta en bredare krets av potentiella sökande organisationer. Socialstyrelsen vill påpeka att en sådan breddning kan medföra en avsevärd ökning av antalet organisationer som uppfyller kraven i förordningarna. För det fall en breddning skulle genomföras finns

det anledning att se över statsbidragsbeloppen till de berörda förordningarna för att säkerställa att de organisationer som uppstår statsbidrag idag inte riskerar sänkt anslag jämfört med nuvarande nivåer.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Natalia Borg, Erik Höglund, Tomas Lindén, Jenny Rehnman och Zara Warglo samt enhetschefen Stina Hovmöller deltagit. Utredaren Therese Olmsäter har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell

Therese Olmsäter